

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра екології та ботаніки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри екології та
ботаніки

_____ **В.Г.Скляр**
“ _____ ” _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
«Доктор філософії» всіх спеціальностей

Факультет: -

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з **Педагогічна практика** для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Доктор філософії» за всіма спеціальностями

Розробники:

д.пед.наук., професор кафедри екології та ботаніки _____ Онопрієнко В.П.,
к.с.-г.н., доцент кафедри екології та ботаніки _____ Крючко Л.В.)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри екології та ботаніки
Протокол № __ від “__” _____ 2020 року

**Завідувач кафедри
екології та ботаніки**

В.Г.Скляр

Погоджено:

Декан факультету _____ (Коваленко І.М.).

Методист навчального відділу _____ (_____)

Зареєстровано в електронній базі: дата: _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Спеціальності: для всіх спеціальностей

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		3 – й рік навчання	4 – й рік навчання
Кількість кредитів – 2/3/3/3/3	Галузі знань: – 09 «Біологія»; 20 «Аграрні науки та продовольство», 07 «Управління і адміністрування», 21 «Ветеринарна медицина», 13 «Механічна інженерія» 18 «Виробництво та технології», 08 Право	Нормативна	Нормативна
Модулів – 2	Спеціальності: – :	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2	201 Агрономія 202 Захист і карантин рослин 091 Біологія 211 Ветеринарна медицина 212 Ветеринарна гігієна, санітарія та експертиза 073 Менеджмент 072 Фінанси, банківська справа та страхування 081 Право 181 Харчові технології 204 ТВППТ 133 Галузеве машинобудування	2020-2021-й	2020-2021-й
		Курси	
Загальна кількість годин – 60		3	4
		Семестр	
		6	7
		Лекції (год.)	
		Практичні, семінарські (год.)	
		48	48
		Консультації	
		2	2
		Самостійна робота (год.)	
		10	10
		Індивідуальні завдання (год.):	
		-	
		Вид контролю:	
		залік	залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 70/30

2. Мета та завдання педагогічної практики

Мета: формування у здобувачів основ професійної педагогічної компетенції у питаннях вищої освіти та вищої школи в Україні та засвоєння основних положень Болонського процесу як основи для формування єдиного Європейського простору вищої освіти.

Завдання:

- ознайомлення з основними напрямками вищої освіти в умовах глобалізації освітніх процесів сучасності, професійної педагогічної освіти у закладах вищої освіти України, характеристиками педагогічного процесу та його особливостями, базовими складовими дидактики вищої школи та виховання як педагогічної категорії у вищій школі;
- вивчення основних понять, категорій, систем, інструментарію та алгоритмів Болонського процесу;
- вивчення основних положень кредитно - модульної системи організації навчального процесу;
- набуття практичних навичок у складенні навчальних планів, структурно - логічних схем спеціальностей, індивідуальних планів роботи студентів в умовах КМСОНП
- формування умінь творчого пошуку резервів маркетингової діяльності в освітній діяльності вищої школи України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- основні категорії та поняття педагогіки вищої школи як науки;
- основні питання нормативно-правового регулювання вищої освіти України;
- основні характеристики змісту освіти вищої школи України;
- основи організації навчально-виховного процесу та його особливості у закладах вищої освіти України;
- основні завдання, принципи та етапи формування зони європейської вищої освіти;
- принципи, шляхи і засоби адаптації європейської системи перезарахування кредитів у вищу освіту України;
- місце Болонського процесу та КМСОНП у структурі функціонування вищих навчальних закладів України, елементи КМСОНП та шляхи інтеграції в єдиний простір вищої освіти.

вміти:

- використовувати сучасні ефективні засоби роботи з науковою та навчально-методичною літературою;
- вибирати та застосовувати найбільш продуктивні технології, методи, прийоми та форми навчання психології;
- аналізувати та прогнозувати дидактичні процеси у закладах вищої освіти;
- розробляти плани проведення навчальних занять різних форм;
- користуватися пошуковими освітніми системами у мережі Internet;
- реалізувати навички самостійного вирішення педагогічних проблем;
- аналізувати освітнє середовище закладах вищої освіти, сегментувати ринки освітніх послуг;
- оцінювати конкурентоспроможність випускників закладах вищої освіти та розробляти стратегію розвитку закладів вищої освіти.

3. Програма педагогічної практики

Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогіки вищої школи

Тема 1. Загальні основи педагогіки вищої школи. Тенденції розвитку вищої освіти України початку третього тисячоліття

Місце педагогіки вищої школи в системі педагогічних наук. Зв'язок педагогіки вищої школи з іншими науками.

Методологічні аспекти педагогіки вищої школи. Методологія педагогіки вищої школи у світлі сучасної парадигми науки.

Поняття про цілісний педагогічний процес. Характеристика компонентів цілісного педагогічного процесу у вищій школі. Закономірності педагогічного процесу у вищій школі. Категорії педагогіки вищої школи. Методи педагогіки вищої школи.

Мета, завдання та зміст вищої освіти в Україні. Система освіти в Україні, її структура. Принципи діяльності освітніх закладів.

Стан і тенденції розвитку вищої освіти України початку третього тисячоліття. Болонський процес. Пріоритетні напрями реформування та модернізації вищої освіти в Україні в контексті інтеграції до європейського освітнього простору.

Змістовий модуль 2. Дидактика і виховання Вищої школи

Тема 2. Сутність процесу навчання у вищій школі. Зміст освіти у вищій школі. Методи і засоби навчання у закладах вищої освіти

Дидактика як галузь педагогіки вищої школи. Предмет і об'єкт дидактики вищої школи. Організація навчально-виховного процесу. Закони та закономірності навчання.

Зміст освіти. Нормативні документи, що визначають зміст вищої освіти. Навчальний план, навчальна програма і підручник вищої школи. Сутність і структура процесу навчання у закладах вищої освіти.

Принципи, методи та засоби навчання у вищому навчальному закладі. Дидактичні вимоги до вибору методів навчання у вищому навчальному закладі.

Структура процесу оволодіння знаннями, уміннями й навичками, формування компетентності.

Тема 3. Форми організації навчання у вищій школі. Система діагностики знань і умінь студентів у закладах вищої освіти

Лекції та методика їх проведення. Психолого-педагогічні вимоги до проведення лекції у вищій школі.

Семинарські та практичні заняття у вищих навчальних закладах.

Комплексні форми організації навчання. Дидактичні основи індивідуальних занять.

Педагогічна і виробнича практика студентів. Самостійна робота, вимоги до її організації.

Дистанційне навчання в системі освіти: соціально-економічна потреба, сутність, умови ефективності.

Форми, види і методи організації науково-дослідницької роботи студентів.

Система діагностики знань і умінь студентів у вищому навчальному закладі. Значення та функції оцінювання навчальних досягнень здобувачів. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів.

Змістовий модуль 3. Виховна функція вищої школи. Педагогічний менеджмент

Тема 4. Виховна робота зі студентською молоддю

Організація виховної роботи зі здобувачами у вищій школі. Структура виховного процесу.

Психологічні особливості студентського віку. Типологія студентів.

Принципи виховання. Зміст, напрями, форми і методи виховної роботи зі студентами. Завдання національного виховання студентської молоді у закладах вищої освіти. Мотиви виховання. Моральне виховання студентів. Критерії вихованості особистості.

Тема 5. Основи управління у Вищій школі. Специфіка професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи

Педагогічний менеджмент як сучасна теорія управління освітою. Система управління вищим навчальним закладом.

Основні поняття теорії педагогічного менеджменту. Загальна характеристика принципів і функцій педагогічного менеджменту. Особливості діяльності викладача закладах вищої освіти.

Професійно-педагогічне спілкування й типологія особистості викладача вищої школи. Педагогічна культура та педагогічна майстерність викладача вищої школи.

Педагогічна техніка викладача вищої школи. Профілактика синдрому професійного вигорання.

4. Структура педагогічної практики
Модуль 1. Загальні основи педагогіки вищої школи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Загальні основи педагогіки вищої школи	6
2	Тема 2. Європейська освітня інтеграція	6
3	Тема 3. Управління ВНЗ України	6
4	Тема 4. Викладач ВНЗ і студент в навчально-виховному процесі	6
Разом		24

Модуль 2. Дидактика і виховання у вищій школі

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 5. Організація навчально-методичної роботи у ВНЗ	6
2	Тема 6. Методика навчання у закладах вищої освіти:	6
3	Тема 7. Сучасні технології навчання	6
4	Тема 8. Теорія та методика виховання	6
Разом		24

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Загальні основи педагогіки вищої школи. Основи педагогіки вищої школи.	6
2	Тема 2. Європейська освітня інтеграція. Болонський процес як засіб демократизації.	6
3	Тема 3. Управління закладами вищої освіти України	6
4	Тема 4. Викладач і студент в системі навчально-виховного процесу	6
5	Тема 5. Вивчення педагогічних методів і прийомів	6
6	Тема 6. Методика навчання	6
7	Тема 7. Сучасні технології навчання	6
8	Тема 8. Виховання у закладах вищої освіти: методи і норми	6
Разом		48

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Основи педагогіки вищої школи	0,5
2	Тема 2. Болонський процес як засіб демократизації	0,5
3	Тема 3. Управління закладами вищої освіти	2
4	Тема 4. Викладач і студент в системі навчально-виховного процесу	2
5	Тема 5. Вивчення педагогічних методів і прийомів	0,5
6	Тема 6. Методика навчання	0,5
7	Тема 7. Сучасні технології навчання	2
8	Тема 8. Виховання у закладах вищої освіти: методи і норми	2
Разом		10

7. Методи навчання

Методи:

- організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
- методи стимулювання навчальної діяльності;
- методи контролю навчання;
- методи навчання за джерелом знань (словесні, наочні, практичні);
- методи навчання за характером логіки пізнання (аналітичний, методи синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод, прадуктивний метод);
- методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів (проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, репродуктивний, пояснювально-демонстративний);
- активні методи навчання;
- інтерактивні технології навчання.

8. Методи контролю

- усний контроль;
- письмовий контроль;
- тестовий контроль;
- практична перевірка

Також:

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС
2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)
3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:
  - рівень знань, продемонстрований на практичних, лабораторних та семінарських заняттях;
  - активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
  - результати виконання та захисту лабораторних робіт;
  - експрес-контроль під час аудиторних занять;
  - самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
  - виконання аналітично-розрахункових завдань;
  - написання рефератів, есе, звітів;
  - результати тестування;
  - письмові завдання при проведенні контрольних робіт;
  - виробничі ситуації, кейси тощо.
4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання студентом певного індивідуального завдання :
  - курсова робота (проект);
  - науково-дослідна робота;
  - навчально-дослідна робота;
  - навчально-практичне дослідження із презентацією результатів тощо.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота								Разом за модулі та СРС	Атестація	Сума	
Змістовий модуль 1 - __ балів				Змістовий модуль 2 –__ балів							СРС
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	15	85 (70+15)	15	100
3-5	3-5	4-10	5-10	5-10	5-10	5-10	5-10				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

1. Про Національну програму правової освіти населення: Указ Президента України від 18 жовтень. 2001 р. № 992/2001 // Офіційний вісник України – К., 2001. – № 43. – С. 121.
2. Болонская декларация. Совместная декларация министров образования Европы Болонья, 19 июня 1999 года
3. Авдєєнко А.П. Інтенсифікація навчального процесу та організація самостійної роботи студентів /А.П.Авдєєнко, Л.В.Дементій, О.Є.Поляков; /Проблеми освіти. – К.-2001.-Вип.24. – С. 108-111
4. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти в Україні: Історія, Теорія: Підручник / А.М. Алексюк .– К.:Либідь, 1998. – 560 с.
5. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса. / Ю.К. Бабанский – М., 1982. –256с.
6. Болонський процес: Документи /Європейський ун-т/ З.І. Тимошенко (уклад.). - К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2004. – 169 с.
7. Гончаренко О. М. Права людини в Україні: навч. посіб. / О.М. Гончаренко. – К.: Знання, 2008. – 207 с.
8. Дидактика современной школы Под ред. В.А.Онищука. – К.: Рад. Школа, 1987. – 350 с.
9. Законодавство України про працю : Збірник законодавчих та нормативних актів / Упоряд. М. І. Камлик. – К.: Атіка, 2003. – 944 с.
10. Застосування телекомунікаційних засобів у навчальному процесі (психолого-педагогічні аспекти): навчально-методичний посібник / авт. кол.; за ред. М.Л. Смульсон. – К.: Педагогічна думка, 2008. – 256 с.
11. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи. – К.: Знання, 2009. – 387 с.
12. Мистецтво бути викладачем: Практ. посіб. / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін. За ред. О.І. Сидоренка. – К.: Навчально-методичний центр „Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні”. – 2003. – 144 с.
13. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник. - К.: ЧП, 2007. – 211 с
14. Олійник А.Ю. Правознавство. – К.: Знання., 2008. – 388 с.
15. Ортинський В Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / В.Л. Ортинський; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
16. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. / З. Слєпкань – К., 2000.

17. Чужикова В. В. Методика викладання права. – К.: КНЕУ, 2010. – 428 с.
 18. Яворська Г. Х. Педагогіка для правників: Навч. посібник / Г.Х. Яворська. – К.: Знання, 2004. – 335 с.

Допоміжна

1. Всесвітня декларація про вищу освіту для XXI ст.: підходи, практичні заходи та рамки пріоритетних дій, спрямованих на реформу та розвиток вищої освіти, схвалені Всесвітньою конвенцією з вищої освіти в Парижі 9 жовтня 1998 року // *Образование в XXI веке.* – К., 2001.
2. Державна національна програма "Освіта": Україна ХХ століття – К.: Радуга, 1994.
3. Збірник нормативних актів України щодо організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах: Довідник для працівників вищих навчальних закладів. – Вип. I. – К.: УАЗТ, 2003.
4. Національна доктрина розвитку освіти / Затверджено Указом Президента України від 17.04.2002. № 347 / 2002 // *Освіта України.* – № 33 за 23 квітня 2002 р.
5. Постанова Кабінету Міністрів України № 1074 "Про затвердження Положення про державний вищий заклад освіти" від 5 вересня 1996 р.
6. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник для студ., асп. та мол. викл. ВНЗ. – К.: Либідь, 1998.
7. Андреев А.А. Введение в дистанционное обучение. – Ч. II. – М.: МЭСИ, 1997.
8. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть // *Вища освіта України.* – 2001. – № 1. – С. 11 – 17.
9. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: Навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. – К.: Кондор, 2008.
10. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. – М., 1980.
11. Атанов Г. Возрождение дидактики – залог развития высшей школы. – Донецьк, ДСУ, 2003.
12. Бойко А.М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації. – К.: ІЗМН, 1996.
13. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. – К.: ВВП «Компас», 1997.
14. Бондар В. Технологізація підготовки фахівців в умовах запровадження державних стандартів освіти // *Освіта і управління.* – 2005. – Т.8. – № 2. – С. 86 – 90.
15. Вайнцвайг П. Десять заповідей творчої особистості. – М., 1990.
16. Васильев Ю.В. Педагогическое управление в школе. – М.: Педагогика, 1990.
17. Васянович Г.П. Педагогіка вищої школи: Навчально-методичний посібник. – Львів: Ліга-Прес, 2003.
18. Вища освіта: Проблеми та перспективи розвитку: Міжнародна АН вищої освіти: Другі академічні читання. – К.: МО України, 1995. – 2002.
19. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / Світлана Сергіївна Вітвицька. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
20. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Основи педагогіки і психології вищої школи в Україні. – К., 1995.
21. Грішнова О.А. Людський капітал (формування в системі освіти і професійної підготовки). – К.: Знання, КОО, 2001.
22. Глузман А.В. Университетское педагогическое образование: опыт системного исследования. – К.: Издательский центр "Просвіта", 1997.
23. Дифференцированный подход к самостоятельной работе студентов по педагогическим дисциплинам: Учеб. пособие. – О., 1995.
24. Дубасенюк О.А. Методичні рекомендації керівнику академічної групи з виховної роботи педуніверситету. – Житомир, 2000.
25. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в європейський простір вищої освіти. – К.: ІВЦ "Видавництво "Політехніка", 2003.
26. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії: Навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих закладів. – К.: Український інститут менеджменту і бізнесу, 1997.
27. Иванова Т.В. Культурологическая подготовка будущего учителя: Монография. – К.: ЦВП, 2005.
28. Каніщенко Л.О., Литвин В.М. Вища школа: шляхи перебудови. – К.: Знання УРСР, 1988.
29. Коменский Я.А., Локк Дж., Руссо Ж.Ж., Песталоцци И.Т. Педагогическое наследие / Сост.: В.М. Кларин, А.Н. Джурицкий. – М.: Педагогика, 1988. 30
30. Конюх М.С. Формування нової філософії освіти в Україні: Соціально- філософський аналіз: Монографія. – К.: Вища школа, 2001.
31. Корсак К.В. Світова вища школа: Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: Монографія. – К.: МАУП, 1997.

32. Кудіна В.В., Соловей М.І., Спіцин Є.С. Педагогіка вищої школи. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Ленвіт, 2007.
33. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи : Навчальний посібник / К.: Знання, 2005.- 486 с.
34. Легостаев И.И. Модульная концепция подготовки специалистов. – СПб.: Науч. изд. центр "Кафедра", 1997.
35. Литвин В.М. Українська культура й освіта в контексті суспільних трансформаций // Урядовий кур'єр. – 2002. – 24 вересня. – № 175.
36. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти: Навч. посіб. – К.: Центр "Магістр-S" Творчої спілки вчителів України, 1996.
37. Матеріали з історії Острозької академії (1576 – 1636): Бібліограф. довідник / Упорядник І.З. Мицько. – К.: 1990.
38. Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576 – 1636) / За ред. Я.Д. Ісасвича. – К., 1990.
39. Москаленко П.Г. Структурная модель науки как дидактическое основание системных знаний учащихся // Новые исследования в педагогических науках. – Вып. 2 (58). – М.: Педагогика, 1991.
40. Микитюк О.М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х.: "ОБС", 2001.
41. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навч. посіб. / За ред. акад. АПН України О.Г. Мороза. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2001.
42. Неперервна професійна освіта: Проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вид-во "Віпол", 2000.
43. Огнев'юк В.О., Фурман А.В. Принцип модульності в історії освіти. – Ч. І. УІПКККО Міністерства освіти України. – К., 1996.
44. Оконь В. Введение в общую дидактику. – М.: Высш. шк., 1990.
45. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / В.М. Галузинський, М.Б. Євтух. – К.: ІНТЛ, 1995.
46. Основы педагогики и психологии высшей школы / Под ред. А.В. Петровского. – М., 1986.
47. Педагогика высшей школы / Под ред. Н.М. Пейсахова.. – Казань: Изд. Каз. ГУ, 1998.
48. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. /З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова та ін.; За ред. З.Н. Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005.
49. Педагогика и психология высшей школы: Учеб. пособие. – Ростов н/Д.: Феникс, 2002.
50. Педагогічна майстерність / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища шк., 1997.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.pedagogics-book.ru/articles/3-4.html> - методики викладання у вищій школі
2. <https://www.stihi.ru/2011/12/27/7047> - методики викладання у вищій школі
3. http://studme.org/36660/pedagogika/metodika_prepodavaniya_v_vysshey_shkole - методики викладання у вищій школі
4. http://sociosfera.com/publication/conference/2012/138/sovremennye_metody_obuch-en-iya_v_vuze - методики викладання у вищій школі
5. <http://plantphysiol-bio.univer.kharkov.ua/materials/Teachmethod.pdf> - Національна система вищої освіти.
6. http://pidruchniki.com/11570718/pedagogika/klasifikatsiya_metodiv_navchannya_vischiy_shkoli - класифікація методів навчання у вищій школі.
7. http://imfn.lviv.ua/mi/?page_id=61 - дидактичні і методичні вимоги до академічної лекції.
8. <http://dspace.mnau.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/163> - методика викладання у вищій школі і Болонський процес
9. <http://ppt-online.org/37698> - інноваційні методи викладання у вищій школі
10. http://npu.edu.ua/e-book/book/html/D/ispu_kiovist_Ficyla_Pedagogika_VSh/620.html - особливості методів навчання у вищому навчальному закладі
11. http://subject.com.ua/psychology/history_pedagog/41.html - історія педагогіки України